

28.02.2025

ТЕМА. СКЛАДНІ ВИПАДКИ НАПИСАННЯ ПРИЗВИЩ.

1. ОЗНАЙОМТЕСЬ З МАТЕРІАЛОМ.

Різноманіття українських прізвищ — це результат дії тих держав і народів, під чиїм впливом перебувала Україна протягом століть. Цікаво, що довгий час українські прізвища були продуктом вільної словотворчості і могли неодноразово змінюватися. Тільки в кінці XVIII століття в зв'язку з указом австрійської імператриці Марії Терезії всі прізвища придбали юридичний статус, зокрема і на територіях України, що входили до складу Австро-Угорщини. Професор Павло Чучка вказує на те, що слід відрізняти «українське прізвище» від прізвища, що належить українцю. Наприклад, прізвище Шварц, яке все ще зустрічається в Україні, має німецьке коріння, а ось похідна від неї Шварцюк (син Шварца) — вже типово українське.

Запам'ятайте!

- Прізвища відзначаються великою різноманітністю як щодо джерел виникнення, так і щодо граматичної будови. **Прізвища в українській мові належать до класу іменників.**
- За походженням, будовою та особливостями відмінювання їх поділяють на дві групи: а) **прізвища іменникової форми**: Кучеренко, Степанчук, Горобець, Кушнір, б) **прізвища прикметникової форми**: Швидкий, Садовський, Заньковецька.
- Українські й інші слов'янські прізвища, що мають закінчення іменників **I відміни**, відмінюються як відповідні **іменники I відміни**, а **прізвища із закінченнями іменників II відміни** відмінюються за зразками відмінювання відповідних **іменників II відміни**:
- Майборода – Майбороди, Майбороді, Майбороду...;
- Гмиря – Гмирі, Гмирі, Гмирю, Гмирею... ;
- Гнатюк – Гнатюка, Гнатюкові (Гнатюку) ...;
- Заєць – Зайця, Зайцеві (Зайцю) ... ;
- Іваньо – Іваня, Іваньові (Іваню)...;
- Панібудьласка – Панібудьласки, Панібудьласці...;
- Симоненко – Симоненка, Симоненкові (Симоненку)

•Жіночі прізвища на приголосний та – о, – й не відмінюються: *Марії Сенник, Надії Балій, з Ніною Байко*. Аналогічні чоловічі прізвища відмінюються як відповідні іменники: Василя Сенника, Михайлові Балієві, з Андрієм Байком.

2. ПРОШУ УВАЖНО ПЕРЕГЛЯНУТИ ВІДЕО

<https://www.youtube.com/watch?v=Fh8S6CiiJZE>

3. ПРОЧИТАЙТЕ В ПІДРУЧНИКУ ПРАВИЛО НА СТОРІНЦІ 130 (§34) ТА ОПРАЦЮЙТЕ ДОДАТКОВІ НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ:

- https://lms.e-school.net.ua/asset-v1:UIED+Ukrainian-language-10th-grade+2020+type@asset+block@%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82_%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0_10%D0%BA%D0%BB_4_231_1_compressed.pdf

4. ВИКОНАЙТЕ ЗАВДАННЯ:

Провідмініяйте прізвища в однині. Заклунна, Сумська, Пономарів, Романишин, Мороз, Ведмідь, Тягнирядно, Оболенський.

Останні три **письмово**.

Н.	Павлов	Ковалів	Прокопів
Р.	Павлова	Ковалева (-лів-а)	Прокопова (-пів-а)
Д.	Павлову	Ковалеву (-лів-у)	Прокопову (-пів-у)
З.	Павлова	Ковалева (-лів-а)	Прокопова (-пів-а)
О.	Павловим	Ковалевим (-лів-а)	Прокоповим (-пів-им)
М.	Павлові (-у)	Ковалеві (-у) (-лів-і, -у)	Прокопові (-у) (-пів-і, -у)
Кл.	Павлове	Ковалеве (-лів-е)	Прокопове (-пів-е)

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:

1. Вивчити правила

2. ВПРАВА 312, С.130 (**письмово**)

Українські прізвища

1. Передаємо на письмі відповідно до вимови за загальними нормами українського правопису: *Симоненко, Кривоніс*.
2. Жіночі прізвища на приголосний та -о не відмінюємо: *Тоня Матвієнко – Тоні Матвієнко*. Натомість чоловічі прізвища відмінюємо *Євген Клопотенко – Євгена Клопотенка*.
3. Прізвища, що мають закінчення іменників I та II відмін, відмінюємо як відповідні іменники: *Майборода – Майбороди, Гнатюк – Гнатюка, Клопотенко – Клопотенка*. УВАГА! Прізвища, які є співвідносними із загальними назвами, відмінюємо так: *Швець – Швеця (швець – шевця), Мороз – Мороза (мороз – морозу)*.
4. Прізвища прикметникового типу на -ий (-ій) відмінюємо як відповідні прикметники: *Кобилянський – Кобилянського, Кобилянська – Кобилянської та ін.*
5. Чоловічі прізвища прикметникового типу на -ов, -ев (-єв), -ів (-їв), -ин, -ін (-їн) відмінюємо за такими зразками: